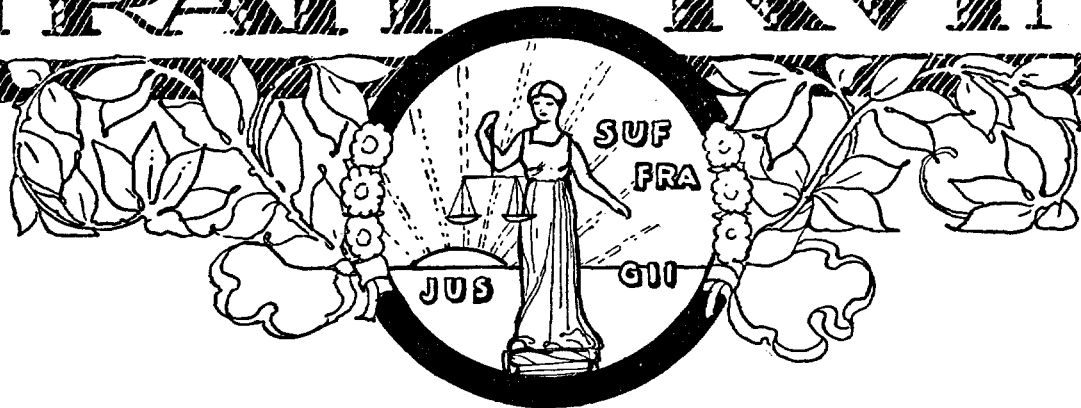

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak, som en stor sak kan göra för oss.*

TIDNING UTGIVEN AV LANDSFÖRENINGEN FÖR KVINNANS POLITISKA RÖSTRÄTT

VIII. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 OKT. 1919

N:R 13

ETT TACK TILL ELLEN KEY.

Varje utpräglad själ har så att säga sin landskapsbild, sin plastiska eller måleriska dansning, sin atmosfär? När jag tänker på Ellen Key, så tycker jag mig se ett berglandskap under ett varmt luftstreck — med stora linjers majestätiska lugn, bakom vilket man anar mäktiga krafters skaparvilja, och däröver en rik sol, som generöst sprider sitt färgskimrande ljus. Man ser helhetsbilden, och man förstår vilket utvecklingsarbete här försiggått för att framhäva och att utplåna, tills teckningen fulländats; man förstår även att därinom kan rymmas en rikedom av detaljer, mildare tavlor, med allt det som spirar i de starka, grundfasta murarnas hägn.

Mina blickar vila just nu på det senaste porträtt av Ellen Key jag har i min ägo. Hennes drag uttrycka den livsharmoni som kommer till de modiga och starka — inifrån, det är andens seger, det goda samvetets stora och sköna lugn, kärlekens rikedom. Skön är den självhävdelse Ellen Key i sitt eget liv förverkligat, den har format en sällsynt ren och upphöjd karaktär, den har sammansmält med den ädlaste altruism.

En Goethelärjunge har Ellen Key med rätta sagt sig vara, och det slår mig nu inför hennes bild att den har vad jag skulle vilja kalla en viss inre likhet med Goethes från äldre år — jag menar det i drages som ande är — det väsentliga i själsfysionomen. Så ser den ut som äger andligt herravälde. Om Birgitta såsom andlig makt har Ellen Key talat till denna tidnings läsarets. I år har nu L. K. P. R. beslutat ägna Birgittadagen åt Ellen Key med anledning av hennes snart fyllda sjuttio år. Det är en mycket berättigad parallell som detta kan tänkas innebära. En andlig moder var vår stora medeltida landsmaninna. Hos den moderna kvinna vi på Birgittadagen vilja hylla har ledarskapet också tagit moderlighetens gestalt. En moder för många, det är den äretitel som främst tillkommer Ellen Key, och den bör givas henne även av rösträttskvinorna. En moder hägnar och stöder, skänker impulser och uppmantran, men det hör också till hennes kall att vaket varna och hejda. Har Ellen Key någon gång sagt beska ord till förkämparna för kvinnans politiska rösträtt, så har det skett i välvilja och nitfärd. Och det var dock hon som först av alla kvinnor här i landet offentligt talade för vår rösträtt. Har hon ej deltagit i rösträttsarbetet i vanlig mening, så har hon dock mer än en gång gjort betydande inlägg för saken genom sitt

ords och sitt inflytandes makt. Men hon har varnat kvinnorna för att hoppas för mycket av rösträtten, så länge de ej visa större självständighet än hittills. Hon fruktar att de i valrörelsen skola låta sig drivas in på männens upptrampade vägar i stället för att följa sin egen genius. Hon hör till dem som önska att kvinnorna ville bilda ett eget humanitært parti — där även män finge ingå, alla som kräva obunden röstfrihet, i riksdagen och eljest. Partiband som pressa en människa till att rösta mot sin övertygelse avskyr hon.

Främst av allt torde hon av kvinnorna fordra ett respektingivande fredsarbete, oefftergivligt i sitt förnuftiga krav, oryggligt i sitt motstånd mot allt som hör samman med krigsandan. Ljungande ord har hon talat om kvinnornas uppgift härutinnan och om hur de hittills svikit den i stort sett.

Den väldiga sovringstid vår generation nyss genomgått har lämnat mänskligheten djupt förödmjukad, och mer än någonsin behöva vi de ledande andarna, då det nu gäller att sträva framåt och uppåt trots allt. Ellen Key äger i säll-

synt grad vad fransmännen kalla "le courage de son opinion", övertygelsens mod — hade vi alla bara någonting ditåt, då vore vår insats given, om vi enade oss kring de uppgifter som ovan antytts. Hon är för oss ett föredöme, hon har lärt oss i vilket tecken vi skola segra — det som är vårt djupaste väsens. Och vad hon så vackert skildrat såsom kvinnlighetens omistliga arv och klenod: "den omhuldande ömheten, det milda tålmodet, den glada hjälpsamheten, det åt var särskild hänvända intresset, den fina och snabby vibrationen vid kontakten med andra känslor, denna vibration som vi n... ett annat ord kalla takt" den måste på ett lyckliggörandesätt ha förnummits av envar som någon gång kommit inom hennes personliga givandes periferi. Och de som stått henne närmare skulle kunna på henne själv tillämpa hennes ord om framtidskvinnan och intyga att hon "i sin personlighet sammansmält det bästa av traditionen med det bästa av den genom kvinnorörelsen skedd revolutionen".

Vad hon är i sin person och sitt liv, och vad hon verkat i tal och skrift innebär en gåva till svenska kvinnor. Det är nu för oss en ära och en glädje att få säga henne vårt tack, och om hon än å sin sida i stolt ödmjukhet avböjer hedersbevisningar, så kan hon dock ej vägra att mottaga våra hjärtans varma hyllning. Det har stått hetsig strid kring hennes namn. Men hon har tvingat även motståndare till vördnad, och vrede vägor ha stillnat. Vid den strand hon nu nått hör vi i frid livets eviga flöden och ser ut över dess klara och dock gåtfulla källsjö med hjärtat fyllt av en stor kärlekshelgd. Det är samma kärlek som vaknade inom den unga flickan i det lilla gavelrummet på Sundsholms gård. Hur var det Ellen Key en gång sade till de unga: Somliga bliva i ett avseende alltid unga, "alltid i stånd att genomleva inspirerade ögonblick, sådana då en stor handling, en stor sanning, en stor skönhet eller en stor lycka fyller vår varelse, ögonblick då tårarna strömma, armarna sträckas ut för att omfamna världsaltet, tankarna genomläta det... Ett stort liv — det är att i handling giva kontinuitet åt sådana inspirerade ögonblick."

Jag ser dessa ögonblick — en rikedom av lysande punkter, jag ser dem förenas till linjer, linjerna dana en bild — en stor mänsklig tillvaro, symboliserad i berglandets fasta former med söderns sol och med höjdernas luft.

Teresia Eurén.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Röst rätt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1919 Kr. 2:50.
Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens exped. Annonspis: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg I, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1—4.30 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

På grund av ökade tryckningskostnader och tidningens ekonomiska ställning utkommer RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR blott med ett nummer i månaden.

Sommarens frukter.

Sommaren har bringat oss åtskilliga hela och halva rösträttssegrar, men också ett litet bakslag.

Utan vidare spänning mottogo vi meddelandet, att den holländska senaten den 14 juli med 34 röster mot 5 slutgiltigt antog propositionen om kvinnorösträtten, som nu alltså där är definitiv. Efter författningsändringen ifjol, då kvinnorna blevo valbara men ej röstberättigade, var det ju nästan självklart, att hela reformen nu måste gå igenom.

Den holländska rösträttsföreningen så säker på segern, att den i början av juli, redan innan frågan hunnit behandlas av senaten, hade ett möte för att fatta beslut om hur det för framtiden skulle förhållas med organisationen. Det blev så att föreningen skulle omorganiseras; den heter för framtiden Hollands kvinnliga medborgarförening, och dess program blir:

1) att främja likhet mellan män och kvinnor i lagligt, socialt och ekonomiskt hänseende;

2) att bevaka kvinnornas intressen på alla områden, de arbetande kvinnornas likaväl som mödrarnas och hus-trurnas;

3) att meddela kvinnorna upplysning i allmänna frågor och öka deras kunskap om ekonomiska och sociala förhållanden;

4) att arbeta för att kvinnornas synpunkter på sociala och lagstiftningsfrågor vinna beaktande inom de representativa församlingarna.

Som synes är detta ett helt kvinnosaksprogram. Det är något mera allmänt hållet än den engelska föreningens, men går i det hela ut på det samma som detta.

Ungefär samtidigt med att vår egen rösträttsfråga genomfördes i riksdagens båda kamrar antogs också mot all förväntan franska deputeradekammaren en bestämmelse om kommunal och politisk rösträtt för de franska kvinnorna. Senaten har ännu ej — såvitt bekant — behandlat lagförslaget, men den 18 juli avstyrkte dess rösträttsutskott förslaget godkännande med 10 röster mot 3. Som utskottet emellertid räknar 26 medlemmar, är denna omröstning kanske icke så dräpande som den ser ut. Utskottet skall senare ta ställning till jämväl en annan motion om kvinnorösträtt, enligt vilken rösträtt skulle medgivas änkor, mödrar och systrar till soldater, vilka stupat i kriget; hur det härvidlag kommer att ställa sig, veta vi ännu icke.

Nästan alla senatorer lära medgiva att kvinnorösträtten är oundviklig och måste komma i en nära framtid. Vi

Kvinnornas ansvar.

Kvinnorösträtten har segrat. Från det ena landet efter det andra ingå underrättelser om, att kvinnorna fått sin medborgarrätt. Här hemma behöva vi heller icke längre agitera för uppnåendet av detta vårt första mål.

Men när vintern nu kommer, känna vi att vi likafullt ha framför oss ett nytt arbetsår, icke mindre betydelsefullt än de gångna. Sveriges kvinnor ha genom den förra året genomförda kommunalreformen, då all gradering av rösträtten togs bort, redan nu lika stort inflytande som männen på det kommunala området, om de blott använda sin rösträtt och om de kunna finna lämpliga representanter, som kunna göra kvinnornas synpunkter gällande inom de kommunala korporationerna. Och det dröjer inte länge, förän det blir på samma sätt inom det politiska livet. Vad det nu gäller är att få fram alla de kvinnor som behövas, att få dem att känna sitt ansvar och sin skyldighet att ta del i arbetet.

Nog ha våra rösträttsföreningar gjort sitt bästa för att bereda kvinnorna på vad som komma skulle. I intet land torde rösträttsagitationen varit förbunden med ett så planmässigt upplysningsarbete som hos oss, men ändå känna vi, hur mycket ännu behövs. Vi ha kvar att kämpa emot okunnighetens och egennyttans likgiltighet inför de nya plikterna. Vi måste göra klart för kvinnorna att de icke få nöja sig med att rösta en gång vart annat år på stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige, utan att de måste taga del i det kommunala arbetet. Skolväsendet med yrkesskolorna, fattigvården och barnavården med allt vad därtill hör, bostadsfrågan och en hel mängd andra sociala uppgifter regleras helt eller delvis av kommunerna, och kvinnorna

veta här av gammal erfarenhet, att med tankegången: kvinnorösträtten måste komma i morgon, låt oss därför slippa den idag, kan saken uppskjutas och uppskjutas nästan hur länge som helst.

I Förenta staterna, där saken nu är klar i kongressens båda kamrar, ha de enskilda staternas legislaturer redan börjat sitt ratificeringsarbete. Innan juli månads slut var beslutet godkänt i 14 stater, och ytterligare ett halvt dusin legislaturer voro inkallade under den närmaste tiden, vilka alla väntades ratificera. I det hela räknas i Amerika på säker ratifikation i omkring 30 stater; men det behövs 36 för att rösträtten skall kunna genomföras på federal väg, och det anses bli en hård kamp för att vinna de sista 5 eller 6 staterna. Kampanjen är redan i full gång, och någon gång i början av nästa år väntas den vara i det väsentliga slutförd. Det vore oerhört bittert, ifall det icke lyckades; låt oss därför hoppas att innan Alliansen hinner sammanträda första gången efter kriget, även Förenta staterna i sin helhet må vara med bland dem som kunna rapportera full seger.

Det låter nästan som en saga, att även i Italien både deputeradekammaren och senaten antagit ett förslag om politisk och kommunal rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män.

Italien hade redan allmän rösträtt för män, men det fanns ändå inom landet en stark rörelse för en genomgripande valreform och införande av pro-

måste komma med i detta viktiga arbete. De få inte i känslan av sin ovana vid offentliga uppdrag hålla sig undan från dessa uppgifter. De måste besinna, att de nu äro kallade att ta del i det återuppbyggandets värv som nu förestår oss. Den värsta kristiden med den svåra livsmedelsbristen är över, men ännu gå svallvågorna högt efter den stora stormen. Den yttre freden är slutet på de flesta håll, men i alla länder tyckas inre strider samhällsklasserna emellan vilja blossa upp i stället. Oron på arbetsmarknaden gör sig gällande här som annorstädes. För att dämpa den behövs sinne för social rättvisa och god vilja till verklig medling. Även här tror jag kvinnorna inom alla samhällsklasser ha en stor mission att fylla. Inte så att jag precis tror att vi så snart få kvinnliga förlikningsmän, men kvinnorna kunna arbeta emot upphetsning och oresonliga fordringar å båda sidor. Vår uppfattning blir inte avfärdad nu lika lätt som förut med den gamla satsen att fruntimmer inte ska lägga sig i det de inte begripa, ty vi stå inte längre som obehöriga utanför medborgaransvaret i samhället. Låt oss därför arbeta för den inre freden, för samförstånd i stället för strid. Men vilja vi ha våra åsikter respekterade, få vi aldrig sky arbetet att sätta oss in i de föreliggande frågorna. Varje kvinna bör vara genomträngd av den känslan, att hon inte endast är en privatperson som skall uppfylla de henne närmast liggande familje- och arbetsplikterna, utan att hon också är medlem av samhället, och att det är på henne lika väl som på andra, som det beror, om samhället blir sådant det borde vara. Någon del av sin tid och sina krafter bör hon offra på samhällets bästa.

Gulli Petrini.

portionella val med listval. Ministären Orlando tycktes icke vara böjd för att väcka förslag härom utan föredrog att så snart som möjligt föranställa om nya val enligt den gamla ordningen och så låta den nya riksdagen ta hand om såväl valreformen som den kvinnliga rösträtten. Denna ministär föll emellertid, och ministären Nitti, som kom efter den, lovade att ögonblickligen framlägga förslag om proportionella val men icke om kvinnorösträtt.

Kvinnorna höllo då ett betydelsefullt möte i Milano den 1 juli, där även åtskilliga parlamentsmedlemmar voro närvarande. Resultatet av diskussionen blev, att en motion skulle framläggas i parlamentet av deputeraden Martini om full kommunal och politisk rösträtt för kvinnorna och denna lags omedelbara trädande i kraft. Dessutom skulle också vid behandlingen av den kgl. propositionen om proportionella val ett ändringsförslag väckas omfattande första paragrafen av Martinis motion.

Det framhölls vid mötet att ett verkamt hinder för antagande av denna motion låg däri, att upptagandet av kvinnorna såsom röstberättigade redan vid de nu förestående valen skulle nödvändiggöra alldeles nya röstlängder, att dessas utskrivande skulle ta åtminstone ett halvt år och sålunda skjuta de nya valen ett gott stycke in i 1920, fast såväl regeringen som samtliga partier önskade dessa val ju förr dess hellre.

Som en kompromiss enades man på om, att därest det skulle lyckas att ge-

Principen lika lön för lika arbete genomförd i den danska riksdagen.

"Det låter som en saga, men är icke desto mindre en verklighet", så börjar "Kvinden og Samfundet" sitt meddelande om att den danska riksdagen verkligen beslutat att fastställa samma lön för kvinnor och män i samma tjänsteställning. Ja, nog låter det som en saga för oss kvinnor här i Sverige, som under de sista årtiondena fått uppleva att statens lönerogleringar alltid gått till så, att där det förut varit jämlikhet mellan könen det införts skillnad, och där det förut varit skillnad denna snarare ökats än minskats.

Men Danmarks kvinnor ha ju redan rösträtt, de ha sina representanter både i förberedande kommittéer och i riksdagen och därför få de ut sin rätt. Deras lönerogleringskommitté har haft en kvinnlig medlem, lärarinnan Tora Pedersen, och hon har naturligtvis en stor del av förtjänsten av att kommittén med en majoritet av 15 mot 6 uttalade, att intet bärande skäl kunde uppställas för att ge män och kvinnor olika lön, varöfr kommittén föreslog, att staten skulle fastställa samma lön för kvinnor som för män. Regeringen upptog detta förslag och framlade det för riksdagen, som nu antagit det.

Naturligtvis gick icke förslaget igenom utan motstånd från åtskilliga håll. Av partierna var "Venstre" (J. C. Christensens småbondeparti) onådigast. Alla dess fyra medlemmar i kommittén hade hört till oppositionen och även i riksdagen voro många av dess representanter, om än icke alla, på denna sida. Ordförandena för såväl det konservativa som det socialdemokratiska partiet uttalade däremot å sina partiers vägnar i Folketinget sin anslutning till förslaget, medan de radikaliska talan fördes av fru Elna Munch, som med stor energi bemötte alla argument mot förslaget. Dessa voro de gängse påståendena, att kvinnorna icke utföra ett lika gott arbete som männen, att de ha flera sjukdomsdagar och att de icke behöva

nomdriva själva principen om kvinnorösträtten genom antagande av par. 1 av Martinis motion, antingen självständigt eller i form av ändringsförslag till propositionen, det skulle lämnas till parlamentet att bestämma, när lagen skulle träda i kraft. Det skulle då kunna beslutas, att nya val nu under hösten skulle utskivas utan att kvinnorna finge medverka, att sålunda kvinnornas kommunala rösträtt skulle träda i kraft vid närmast följande kommunala val, men den politiska rösträtten först vid den nya parlamentssessionens slut.

Det är detta beslut som nu fattats i båda kamrarna, fast det telegram härom som varit synligt i svensk press har en alldeles motsatt innebörd.

Att denna seger för de italienska kvinnorna kommer att medföra ett mäktigt steg framåt för saken inom samtliga sydeuropeiska länder är klart. Särskilt är det att hoppas, att den kommer att verksamt påverka franska senaten.

En liten seger kan också antecknas från Luxemburg, där en konstituerande församling redan 18 maj antog allmän politisk och kommunal rösträtt och valbarhet för män och kvinnor.

Likaledes har i Australien, där kvinnorna visserligen äro röstberättigade och valbara till det federala parlamentet, men endast röstberättigade men icke valbara till de enskilda staternas riksdagar, nu valbarhet vunnits i Nya Syd-Wales och i Victoria. I Nya Zeeland väntas inom kort samma beslut.

Anna Wicksell.

